

AMELAND

Amelander Oudheidkamer

Herenweg 1, 9161 AM Hollum
Telefoon 05191-4477

openingstijden

april-oktober

kerst- en crocusvakantie

maandag-vrijdag 9.30-12.30 uur, 14.00-16.30 uur

november-maart

woensdag en vrijdag 14.00-16.30 uur

De Stichting de Ouwe Pôlle werd in 1955 opgericht. Het doel is – kort gezegd – het vergaren en verspreiden van kennis omtrent de geschiedenis van Ameland. Hiertoe beheert de stichting de Amelander Oudheidkamer, geeft zij boeken uit en organiseert zij 's winters lezingen.

De Oudheidkamer is ondergebracht in een tweetal fraai gerestaureerde monumenten in Hollum. De ingang wordt gemarkeerd door twee rechtopstaande walviskaken. Het ene pand is de voormalige kapiteinswoning van de familie Sorgdrager. Het is gebouwd in 1751, tijdens de bloeitijd van de walvisvaart. De woningen van commandeurs en zeelieden met andere hoge rangen zijn te herkennen aan twee uitstekende tijen stenen in de voorgevel, zogenoemde friezen. De huizen van zeelieden met een lagere rang zijn versierd met één fries. Wanneer de randen beide getand zijn, zou het een commandeurswoning betreffen, maar dit valt niet altijd met zekerheid te zeggen. Het andere gebouw is een in 1781 gebouwde boerderij, die in 1980 geheel gerestaureerd werd. De gemeente stelde deze boerderij ter beschikking van de stichting, die in 1982 haar 25-jarig bestaan kon vieren met de opening van dit nieuwe deel van het museum. Samen vormen zij het museumcomplex de Amelander Oudheidkamer. Het museum geeft een beeld van het wonen en werken op het eiland in vroegere tijden. Van oorsprong heeft het eiland een agrarisch karakter. De onvruchtbare grond leverde echter weinig op, zodat de bevolking een armoedig bestaan leidde. Met name in de zeventiende en achttiende eeuw zochten vele Amelanders daarom hun heil in de zee- en walvisvaart. Dit bracht een redelijk peil van welvaart op het eiland. Van hun reizen namen de zeelui vele zaken

Ingerichte voorkamer van de voormalige kapiteinswoning.

Boven: Achterzijde van de Amelander Oudheidkamer. Onder: Voorzijde van de Amelander Oudheidkamer.

mee, die thans nog de interieurs van de zogenaamde commandeurswoningu sieren. De negentiende eeuw bracht wederom grote armoede op het eiland, die op de toen bestaande wooncultuur een sterk conserverende invloed heeft gehad, waardoor thans een goed beeld is te krijgen van de woon- en leefomstandigheden van de Amelanders in vroegere tijden. In de boerderij wordt op thematische wijze aandacht besteed aan de economische ontwikkeling van het

eiland. Zo wordt in het eerste kabinet aandacht besteed aan de landbouw. Tot in deze eeuw bewerkte de Amelander boer meestal maar een klein stuk grond, dat net genoeg opleverde voor instandhouding van bedrijf en gezin. Voor de strijd om het bestaan was hij afhankelijk van samenwerking met anderen. In de zogenoemde marke-organisatie waren een reeks gedragsregels vastgelegd, waaraan strikt de hand werd gehouden en die te maken hadden met het gebruik van het land. Regeling daarvan verschilde per dorp. De markegronden (gemeenschappelijk bezit) werden aan het einde van de vorige en het begin van deze eeuw onder de rechthebbenden verdeeld.

Uit allerlei boerengereedschap blijkt dat bijna alle werkzaamheden met de hand werden uitgevoerd. Verder staan hier modellen van boerenwagens opgesteld, onder andere van de kraakwagen, de berriewagen en de zandkar. In de tuin zijn een aantal van deze wagens op ware grootte te zien.

Een stoommachine, afkomstig uit de coöperatieve zuivelfabriek te Hollum (1925), vestigt de aandacht op het verwerken van de melk tot boter en kaas. De aanwezige getuigschriften bevestigen dat de kaas van goede kwaliteit was.

Zowel in de akkerbouw als in de veeteelt was siechts een karig bestaan te vinden. Om de pacht te verdienen gingen veel boeren in de periode van april tot november naar zee.

Tot 1897 beschikte Hollum over een kleine vissersvloot van zeilschepen. Aan het eind van de vorige eeuw traden steeds meer Amelanders in dienst op de Noordzeeloggers voor de haringvangst.

Daarnaast was de vrachtaart een belangrijke bron van inkomsten. Modellen tonen hier met welke typen schepen werd gevaren.

De walvisvaart, waaraan veel Amelanders deelnamen, bracht het eiland grotere welvaart in de achttiende eeuw. Met behulp van onder andere prenten, een grote harpoen en een kajak wordt die betrokkenheid zichtbaar gemaakt.

Tot slot wordt in deze ruimte aandacht besteed aan het reddingwezen en – verzorgd door Rijkswaterstaat – aan het vervoer naar en van Ameland. De hooizolder wordt gebruikt voor wisseltonstellingen en in de filmzaal worden regelmatig dia- en filmvoorstellingen gegeven.

Na de rondgang in de boerderij bereikt de bezoeker via een pad het Sorgdragershuis, waarin een bijzonder rijk interieur uit de bloeiperiode van de zeevaart is ingericht. De wanden zijn afgewerkt met tegels,

voorzien van Bijbelse motieven. In een van de wanden bevindt zich een fraai tableau met een afbeelding van het schip de Vier Gebroeders, waarover Pieter Sorgdrager het bevel had. Het meubilair bestaat onder andere uit een klaptafel en twee beddebankjes, die rijk zijn versierd met Amelander schilderwerk. De aandacht wordt hier vooral getrokken door een zeldzame, besneden, zeventiende-eeuwse vijf-deurskast, die de welvaart van die tijd goed illustreert.

Tegen het bedschot hangen afbeeldingen van schepen. In de achterkamer staat de Amelander klederdracht centraal, die meer een mode-dracht is geweest. Het oorijzer vertoont grote gelijkenis met dat uit de Zaanstreek en werd voornamelijk door de gegoede burgerij gedragen. Daarnaast is hier de zondagse dracht, de zogenaamde drie-stroken-muts te zien. In de zijkamer is aardewerk tentoongesteld, dat uit opgravingen afkomstig is. Zo is hier aardewerk te bewonderen uit het dorp Sier, dat in de achttiende eeuw door de zee werd verzwolgen. Op de zolder is een collectie voorwerpen voor huishoudelijk gebruik ondergebracht, alsmede voorbeelden van Amelander volkskunst, zoals gesneden en beschilderde gebruiksvoorwerpen.

Quieke beschilderde Amelander klaptafel.

